

Etäisyys, intressi ja kuulumisen kokemus

Voitto Kuosmanen, lehtori, hyvinvointiala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: osallisuus, autonomia, kokemus, hyvinvointi, tieto, intressi, strategia

Ihminen on koettanut monin tavoin selvittää etäisyyksissä historiansa aikana. Hän on hallinnut etäisyyksiä kävellen ja juosten, soutaen, pyöriäillen, auton, junan ja lentokoneen kyydissä. Hankalissa tai pitkien välimatkojen olosuhteissa eläneet ihmiset ovat keksineet ratkaisuja heidän välisten etäisyyksien voittamiseen. Kun intiaanien sanat eivät kantaneet toisen ihmisen luo, he keksivät lähettää savumerkkejä. Vaikeissa vuoristoissa olosuhteissa eläneet [La Gomeran](#) ihmiset keksivät vihellyksen keskinäiseen viestintään (Trujillo 1978). Etäisyyksien hallintaan ovat motivoineet monet hyvät asiat, mutta myös pahat aikeet kuten siirtomaiden valloitus, ajattelun ja mielen miehitys ja valvonta. Mikä motivoi ja mitä intressejä voisi löytyä etäisyyksien hallinnan pyrkimyksissä nyt, kun etäisyyksiä koetetaan hallita teknologian avulla? Miten siinä ihmisen osallisuus ja ääni kuuluvat? Voivatko ihmiset kokea kuulumisen tunnetta kehittyvissä etäisyyksien hallinnan järjestelyissä? Ovatko ihmiset välineitä vai päämääriä järjestelyissä (vrt. Kuosmanen 2016a)? Vahvistuuko järjestelyissä ihmisyyden ja ihmisten hyvinvointi? Erityisen mielenkiintoiseksi kysymys tulee nyt, kun vanha – teolliskapitalistinen – hallinto- ja markkinamaailma on kääntymässä ympäri. Näyttää siltä, että niiden ”lahjanvaihtosuhde” (vrt. Mauss 2006) ihmisten ja yhteisöjen arkeen ei enää oikein toimi. Minkälaista etäisyyksien hallinnan ajattelua ja toimintaa muutos kutsuu esiin? Näitä asioita koetan ymmärtää tässä tekstissä.

Mihin kulttuuri kutsuu?

Kulttuuri rakentuu arvojen perustalle. Arvot eivät ole pysyviä, koska kulttuuri muuttuu kaiken aikaa. Muutos provosoi kulttuurin sisälle jännitteitä. Muutoksissa usein jännite rakentuu ihmisiä mukaan ottavan ja pois sulkevan idean välille. Mukaan ottavan kulttuurin arvot rakentuvat ihmisarvoa kunnioittavan, oikeudenmukaisuuden ja solidaarisuuden perustalle. Pois sulkevassa kulttuurissa nuo arvot eivät ole tärkeitä. Siinä kulttuurissa erojen esillä pitäminen ja erojen perustalle maailman rakentaminen ovat tärkeitä. (Kuosmanen 2016b; c.)

Etäisyyksien hallinnan välineiden ja palvelujen kehittämisessä julkilausuttu pyrkimys on mukaan ottavan kulttuurin ja yhteiskunnan vahvistaminen. Teknologialla koetetaan auttaa ihmisiä osallisiksi yhteiskuntaan ja sen tiedon ja palvelujen virtaan. Julkilausutuissa pyrkimyksissä halutaan välttää ja ennalta ehkäistä poissulkevan yhteiskunnan ja kulttuurin vahvistumista. Hyvä on kuitenkin kysyä: Kuinka pitkälle mukaan ottava ajattelu etäisyyksien hallinnassa ulottuu? Riittääkö mukanaolijalle siinä iloisen shoppailijan ja hyvántahtoisen hölmön rooli? Millä tavalla siihen ihminen otetaan mukaan? Syntykö hallinnassa kuulumisen tunnetta ja mihin kuulumista syntyy? Näkykö etäisyyksien hallinnan tien päässä teknoparatiisi vai humaani ihmisten maailma? Cherokee -intiaanien viisaus, mitä ruokin se kasvaa, on hyvä konsultti tässä asiassa.

Mikä intressi meitä ohjaa?

Etäisyyksien hallinnassa toiminnan motiivi on tärkeä kysymys. Toiminnan motiivin tutkimisessa tärkeää on kohdistaa katse tietoon. Millainen tieto on tärkeää ja millaista tietoa halutaan vahvistaa etäisyyksien hallinnan järjestelyissä? Tiedosta rakentuu myös ihmisen tietoisuus, joka ohjaa hänen toimintaansa. Millaiseen tietoon ja tietoisuuteen etäisyyksien hallinnassa ja järjestelyissä pyritään? Näiden kysymysten pohdintaan houkuttelee Frankfurtin koulukunnan ajattelijan Jürgen Habermas, joka [tiedonintressiteoriassaan](#) (1968; 1976, 123 – 141; ks. Kuosmanen 2015; 2016d; e) esitteli hallintaa, keskinäistä ymmärtämistä ja vapautumista palvelevat tiedon muodot.

Habermasin mukaan tutkimusta ja tiedonhankintaa – toimintaa – ohjaa yhtäältä elämisen aineellisen perustan turvaaminen (tekninen tiedonintressi), toisaalta ihmisten keskinäisen ymmärtämisen ja itseymmärtämisen turvaaminen ja edistäminen (praktinen tiedonintressi) ja kolmanneksi pyrkimys päästä eroon ihmisen elämää kahlitsevista voimista (emansipatorinen tiedonintressi). Näiden intressien lisäksi toimintaa ohjaa pyrkimys ymmärtää todellisuutta ja sen ilmiöitä, joka auttaa ihmistä rakentamaan maailmankuvaa ja elämäkatsomusta. Juhani Pietarinen (2002, 58–69) käyttää tästä tiedonhankinnasta käsitettä metafyyminen tiedonintressi.

Tulkitsen etäisyyksien hallinnan tarkastelun yhteydessä tiedonintressiteoriaa seuraavasti: Teknisessä tiedonintressissä katse on välineissä ja siinä pyrkimys on vahvistaa välineiden hankintaa, välineiden käyttöä ja riippuvuutta välineiden tuottajista ja hallinnoijista. Praktisessa tiedonintressissä katse on ihmisten keskinäisessä toiminnassa. Etäisyyksien hallinnassa pyrkimys on vahvistaa ihmisten keskinäistä ymmärrystä ja toimintaa. Emansipatorisessa tiedonintressissä katse on niissä tekijöissä ja suhteissa, jotka estävät ihmisiä tekemästä omista tarpeista ja toiveista lähteviä valintoja.

Etäisyyden hallinnassa tiedon intressin lisäksi kiinnostaa ihmisen itsemääräämisoikeus – autonomia (tässä erityisesti: kuinka vapaita ihmiset itse ja ihmiset yhdessä ovat päättämään ja tekemään valintoja?). Autonomian alhaisimmalla tasolla ihmisellä ei ole juuri valinnan mahdollisuuksia. Hänen ajatteluaan ja toimintaansa ohjaavat ulkopuolelta tulevat ”mykät pakot”. Korkeampaa itsemääräämisen tasoa voisi kuvata näennäisen autonomian tasoksi, jonka voisi nimetä hilpeän robotin vapaudeksi: valinnan mahdollisuuksia on, mutta todelliset valinnat ovat tehty jo ennen kuin ihminen pääsee itse tekemään valintoja. Korkeinta autonomian tasoa voisi kuvata aidoksi vapaudeksi. Sillä tasolla ihminen tiedostaa välttämättömyyden ja vapauden maailmojen jännitteen, tietää ja tunnistaa omat tarpeensa sekä toiveensa ja tekee valinnat itse. (Vrt. Heiskala 1984; 1985; Kuosmanen 2015.)

Autonomia rakentuu ihmisten keskinäisessä dialogissa ja vuorovaikutuksessa sekä erityisesti ihmisten vuorovaikutuksessa hallinnan ja markkinoiden maailmojen kanssa. Vuorovaikutus paljastaa, minkä verran autonomiaa on, ja mitkä ovat vapauden rajat ja mahdollisuudet? Esiin nousee myös muita kysymyksiä: Millaista dialogisuutta ja autonomiaa etäisyyksien hallintaan liittyvissä järjestelyissä halutaan suosia? Halutaanko, että ihmiset itse ja yhdessä keksivät ratkaisuja tarpeisiinsa vai markkinoidaanko heille valmiita ratkaisuja?

Kuviossa 1 olen hahmotellut, miten ihmisen valinnan mahdollisuudet ja ihmisten ääni (autonomia ja dialogi) tulevat esiin eri tiedonintresseistä lähtevässä etäisyyksien hallinnassa.

	ETÄISYYKSIEN HALLINNAN PYRKIMYS			
AUTO-NOMIA	Miehittää	Holhota	Vapauttaa	DIALOGI
Paljon			Vapaa	Paljon
On & Ei	Hilpeä robotti			On & Ei
Vähän	Siirtomaa			Vähän
AUTO-NOMIA	Tekninen	Hermeneuttinen	Emansipatorinen	DIALOGI
	TIEDON JA TOIMINNAN INTRESSI			

Kuvio 1. Intressi, autonomia ja dialogi etäisyyksien hallinnassa (vrt. Kuosmanen 2015).

Silloin, kun ihmisten autonomiaa ei kunnioiteta, tai sen ei haluta vahvistuvan, eikä ihmisten kanssa käydä aitoa dialogia, eikä ihmisille anneta mahdollisuutta käydä keskinäistä dialogia, kysymys on toiminnasta, jota voisi kuvata siirtomaa-ajatteluun perustuvaksi, miehittäjän ajatteluksi ja toiminnaksi. Jos taas etäisyyksien hallinnassa ihmiset saavat muodollisesti osallistua keskusteluun saa sanoa -periaatteella, silloin autonomia on näennäistä, ja kysymys on parhaimmillaan ihmisten keskinäistä ymmärrystä lisäävästä ja voimauttavasta, mutta luonteeltaan holhoavasta, ajattelusta ja toiminnasta. Jos etäisyyksien hallinnassa tahto on antaa ihmisille ja yhteisöille ääni ja valta tehdä ratkaisuja omista aidoista tarpeista ja toiveista käsin, voidaan puhua vapautteen suuntaavasta tavasta ajatella ja toimia. Emansipatorisella etäisyyksien hallintaotteella toimiva voi auttaa ihmisiä heidän pyrkimyksissään rakentaa palveluja ja toimintaa vailla käskynhaltijoita – ulkopuolista holhousta.

Jos katselee sen maailman logiikka, missä me nyt vielä elämme, tulee houkutus ajatella etäisyyksien hallintaa yhteydessä markkinoiden logiikkaan. Tunnettua on, että markkinoiden – kapitalismin – logiikka perustuu uusien mielien ja alueiden valloittamiseen (Esim. Eskelinen 2015; Kuosmanen 2016f). Markkinat toimivat ja kapitalismi laajenee niin kauan kuin vanhat ja uudet tuotteet käyvät kaupaksi vanhoille ja uusille kuluttajille vähintään kohtuullisella voitolla. Etäisyyksien hallinnassa tästä ajattelusta nousee kysymys: Onko ihmisen osa ja rooli tässä näytelmässä olla hilpeä kuluttaja, jolle parhaimmillaan tulee myyntiprosessissa tunne siitä, että hän itse valitsi tuotteen, joka hänelle oli päätetty myydä? Samalla eteen tulevat kysymykset toiminnan oikeutuksesta ja [etiikasta](#) (Kuosmanen 2009, 230 – 245).

Voisi ajatella, että etäisyyksien hallinnassa toimitaan eettisesti kestäväällä perustalla silloin, kun toiminta perustuu ihmisten autonomian ja oman äänen käytön kunnioitukseen. Eettisenä bonuksena tällaisessa toiminnassa on lisäksi se, jos etäisyyksien hallintaa toimeenpanevien pyrkimyksenä on vahvistaa ihmisten autonomiaa ja vahvistaa heidän kykyään käyttää omaa ääntä heitä itseä koskevissa päätöksissä ja valinnoissa. Jos halutaan vahvistaa toiminnan rakentumista eettisesti kestäväälle perustalle, etäisyyksien hallinnassa olisi hyvä pohtia ajattelun ja toiminnan perustumista dialogiselle, holhouksesta vapautumiseen suuntavalle ajattelulle ja toiminnalle. Tässä kiinnostaviksi kysymyksiksi tulevat: Mitä ihmiset todella haluavat ja tarvitsevat? Miten toiminta edistää ihmisten aitoa kuulumisen tunnetta, kokonaisvaltaista hyvinvointia? Tähän kysymykseen palaan sen jälkeen, kun olen tarkastellut vanhan maailman ympärikäntymistä – vielä käytössä olevien ajattelu- ja toimintatottumusten korvautumisella uusilla.

Vanha maailma on kääntymässä ympäri

Vanha väistyy uuden tieltä. Vanha maailma ja sen instituutiot koettavat kuitenkin usein toimia ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut. Ne koettavat [uusintaa](#) ajattelu- ja toimintatapojaan, vaikka niitä kannatteleva maailma on katoamassa ja jo kadonnut (vrt. Kuosmanen 2016d; e; Wilenius 2015). Tässä asiassa kutsun tarkasteluun avukseni Jürgen Habermasin (1981) ajatukset systeemimaailman ja elämismaailman suhteiden rakentumisesta. Habermas ajatteli, että systeemimaailman intressi on kolonisoida ihmisten arki, elämismaailma. Tämä on totta. Tässä en kuitenkaan tarkastele talouden, hallinnon ja politiikan pyrkimystä tehdä siirtomaita ihmisten arjesta, vaan lähden tarkastelemaan maailmojen suhdetta vaihtona. Koetan osoittaa,

että maailmojen vaihtosuhte ei enää toimi. Tilalle on rakentumassa uusi tapa ajatella ja toimia, jossa kolonialistien – talouden, hallinnan ja politiikan – pyrkimyksille ei ole enää juuri ”kysyntää”.

Systeemimaailmalla Habermas tarkoittaa talouden ja hallinnon maailmaa ja elämismaailmalla ihmisten arkielämää, joka muodostuu yksityisestä ja julkisesta alueesta. Systeemi ja elämismaailma ovat vaihtosuhteessa keskenään (Kuvio 2). Elämismaailmassa toimivat ihmiset tarjoavat työvoimaansa talouden käyttöön ja saavat vastineeksi työtuloja. Tulot antavat ihmisille mahdollisuuden ostaa tavaroita ja palveluja, joita talous heille – ja he itse taloudessa – tuottavat.

Elämismaailma on hallintoon yhteydessä verotuksen kautta. Veroja vastaan hallinto tarjoaa palveluja ja sosiaaliturvaa. Hallinnossa tehdään poliittisia päätöksiä, jotka vaikuttavat ihmisten arkeen. Poliittisilla päätöksillä halutaan lunastaa ihmisten lojaaliosuus järjestelmälle; Halutaan, että vaaleissa ihmiset antavat tukensa poliittiselle koneistolle. Päätöksillä halutaan myös varmistaa, etteivät ihmiset ala rettelöidä koneistoa vastaan.

Parhaimmillaan tasapaino, ainakin kohtuullinen, systeemimaailman ja arjen elämismaailman välille, saavutettiin Suomessa hyvinvointivaltion aikana. Poliittinen koneisto teki ihmisten tarpeet huomioivia päätöksiä ja palvelujärjestelmät tuottivat kansalaisten tarvitsemia palveluja. Myös taloudellinen koneisto tarjosi halukkaille työtä ja sen myötä hyvinvoinnin kasvua. Silloin systeemin rakenteet, instituutiot ja niiden toiminta vastasivat kohtuullisesti kansalaisten tarpeita ja toiveita. Hieman mennyttä romantisoiden voisi todeta, että tasapaino maailmojen välillä tuli esiin kansalaisten haluna äänestää vaaleissa, haluna tehdä työtä sekä yleisen ilmapiirin toiveikkuutena ja ihmisten tyytyväisyytenä. Tasapaino näkyi enemmistön jakamassa ’me ollaan samassa veneessä’ -ajattelussa sekä enemmistön tahdossa rakentaa oikeudenmukaista maailmaa, jossa ihmisen sosiaalinen tausta ei rajoittaisi hänen mahdollisuuksiaan sivistyä, hankkia ammatti ja saavuttaa kohtuullinen hyvinvointi. (Kuosmanen 2016e.)

ELÄMISMAAILMA (arki)	VAIHTO (lahjan vaihto)	SYSTEEMIMAAILMA (hallinta)
Julkinen ja yksityinen arki	Työ → ← Palkka ← Tavarat ja palvelut	Talous
Julkinen ja yksityinen arki	Verot → ← Palvelut ← Sosiaaliturva	Hallinto
Julkinen ja yksityinen arki	Lojalisuus → Äänestäminen → ← Poliittiset päätökset	Politiikka

Kuvio 2. Elämismaailman ja systeemimaailman suhteet ja niiden ylläpito.

Tasapainoisen vaihdon kokemus ja harmonian tunne ovat kaikissa suhteissa, myös systeemi- ja elämismaailman välisissä, vain ohikiitäviä hetkiä. Systeemimaailman ja elämismaailman välille syntyy jännitteitä, lahjanvaihto ei toimi, eikä vaihtoa saada toimimaan vanhan maailman ajatusmalleilla. Mikä rapautti maailmojen välisen vaihdon ja [tasapainon](#)? (Kuosmanen 2010, 103 - 121). Helposti voi nähdä, että tasapainoa rapauttivat yhtäältä tieteellis-tekniset innovaatiot, jotka muuttivat perustavasti ihmisen suhdetta työhön ja toimeentuloon, ja samalla

yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Teollisen ajan palkkatyöyhteiskunta alkoi kadota jo vuosikymmeniä sitten. Jatkuva toimeentulo palkan varassa ei enää toiminut. Työtä, toimeentuloa ja osallisuutta ei syntynyt enää teollisen ajan ajattelun ja toiminnan välineillä. Myös hallinto ei ole kyennyt tarjoamaan kansalaisille veroja vastaan enää kohtuullisia palveluja ja varsinkaan sosiaaliturvaa. Myös vanhan maailman poliittinen edustuksellinen päätöksentekokoneisto on tullut tiensä päähän. Vaaleissa 40 – 60 prosenttia äänioikeutetuista jättää äänestämättä, koska useimmat heistä ovat väsyneet odottamaan vastalahjaa antamalleen äänelle. Suoraan demokratiaan valmiit ihmiset ovat alkaneet ja ajat sitten katsella muita vaikuttamisen keinoja kuin vaaleissa äänestäminen. Systemimaailman ja elämismaailman huonosti toimivaa suhdetta katsellessa, mieleen tulee kysymys: Miten elämä, palvelut ja yhteiskunta ovat nyt järjestymässä, ja miten etäisyyksien hallintapalvelut asettuvat uudessa tilanteessa palvelemaan ihmisten pyrkimyksiä? (Kuosmanen 2016 d; e.)

Näyttää siltä, että vanha maailma ei ole pystynyt enää pitkään aikaan varmistamaan jatkuvuuttaan, uusintamaan itseään. Jürgen Habermasin (1981; vrt. Weil 2007) ajattelua soveltaen voisi todeta, että vanhasta kulttuurista katosivat ihmisiä yhdistävät perinteet ja merkitykset sekä ihmisiä toisiinsa silloittava identiteetti. Ihmiset ovat alkaneet etsiä niiden tilalle uusia kulttuurisen uusintamisen tapoja. Vanhojen, kansalaisten silmissä oikeutuksensa menettäneiden instituutioiden, kuten kansallisvaltioiden, kirkkojen, puolueiden, sota- ja koululaitoksen sekä markkinoiden tilalle etsitään uusia hengen, hyvinvoinnin ja sivistyksen rakentamisen muotoja. Myös toimintaan motivoitumiseen sekä vanhan yhteiskunnan normijärjestyksen tilalle etsitään uusia tahdon muodostuksen ja järjestyksen muotoja. (Kuosmanen 2010; 2016 d; e.)

Uuden ja vanhan aikakauden välissä elävä ihminen etsii aktiivisesti uusia tapoja elää ja toimia. Kun vanhat ihmistä holhoavat ja siirtomaana kohtelevat mallit eivät enää toimi, etsitään uusia, ihmisen aidosti kohtaavia, dialogisia tapoja. Kun riski on vieraantua tai kadottaa mielen terveys, järkevä ihminen etsii uusia tapoja löytää merkityksellinen ja toisiin ihmisiin silloittava tapa elää ja toimia. Yhteiskunta alkaa rakentua ihmisten tarpeista ja keskinäisestä toiminnasta käsin (Kuosmanen 2016d; e; f; Wilenius 2015).

Vierauden kokemuksesta vieraantumisen voittamiseen

Aina, kun ihmiset kohtaavat joko fyysisesti tai teknologian välittämänä, läsnä ovat heitä toisiinsa yhdistävät asiat sekä myös heitä erottavat asiat. Kohtaamisissa on hyvä ihmisten tunnistaa heitä toisiinsa silloittavat ja erottavat tekijät; tuntevatko he itsensä samassa tarinassa ja kuvassa oleviksi vai eivät? Kohtaamisissa ihmiset voivat parhaimmillaan tulla tietoisiksi omasta ja toisen ihmisten maailmassa olemisen ja elämisen pyrkimyksistä. Jos ihmisten ajatukset harhautuvat samaan maastoon, voi etäisyyksien voittamisen ideaksi hyvinkin nousta pyrkimys järjestää elämä ja toiminta omista ja yhteisistä tarpeista ja toiveista lähteviksi; miehityksistä vapaiksi.

Miten ihminen kohdataan ja kohdellaan etäisyyksien hallinnassa? Tässä pohdittavaksi tulee kysymys, millaista kuulumisen politiikkaa, *Politics of Belonging* (Yuval-Davis 2011), hallinnon – valtio, kunnat, yliopistot ja ammattikorkeakoulut – ja markkinoiden suunnasta tuleva toiminta edustaa? Mihin asti ihmisen autonomiaa kunnioitetaan ja ääntä kuunnellaan? Toinen tärkeä kysymys on: Millaista osallistumista ja kuulumisen tunnetta etäisyyksien hallintatoiminta tuottaa?

Kokemuksellisesti kuulumisessa on kysymys syvistä ihmisenä olemisen tunnoista. [Vanessa May](#) (2013) on pohtinut paljon kuulumisen tunnetta. Hän sanoo, että kuulumisen tunteessa on kysymys sosiaalisesta (ihmisistä ja ihmissuhteista), kulttuurisesta (tavoista, juhlista, musiikista, mauista yms.) ja materiaalisesta (tilasta, ympäristöstä, esineistä yms.). Kuulumisen tunne on yksi olennainen perusta ihmisen hyvinvoinnin kokemukselle. Jos sosiaalisessa, kulttuurisessa ja materiaalisessa kuulumisessa on vajeita, kysymys on vakavista hyvinvoinnin vajeista. Millaista sosiaalista, kulttuurista ja materiaalista kuulumisen tunnetta etäisyyksien hallintaan suuntaava toiminta saa aikaiseksi?

Kun puhutaan etäisyyksien hallinnasta ja etäpalveluista hyvinvoinnin edistämiseksi voi luottaa hallinnon ja markkinoiden hyviin aikomuksiin ja hyvään tahtoon. Joskus usko ja luottamus noiden toimijoiden aikomuksiin ja tahtoon voi olla heikko. Silloin voi houkutella ajatus asian tarkemmasta tutkiskelusta. Tutkiskelu voi hyvinkin nostaa haasteeksi itselle ja toisten kanssa yhdessä ryhtyä kamppailemaan osallisuudesta sekä kuulumisesta ja samalla autonomiasta ja oman äänen käytöstä: Mihin saan kuulua? Miten saan kuulua? Kuka määrittelee, mihin voin kuulua?... Kuviossa 3 koetan hahmottaa tätä kysymystä.

KUULUMINEN (belonging)	IHMISEN ASEMA JA ROOLI		
	Puhuva työkalu	Vieraantunut	Vapautunut
Kulttuurinen (Henki)			Vapaus ja valta (osallinen)
Sosiaalinen (Ihmiset)	Touhu ja kulutus (hilpeä robotti)		
Materiaalinen (Välineet)	Kulutus (orja)		
	Tekninen	Hermeneuttinen	Emansipatorinen
	INTRESSI (etäisyyden hallinta)		

Kuvio 3. Intressi, kuulumisen tasot ja kuulumisen tunne etäisyyksien hallinnassa.

Osallistumisessa on monia tapoja ja tasoja. Miten mielekkäitä ja merkityksellisiä osallistumisen tavat ovat? Oletko vastaanottaja, muodollisesti mukana olija vai aktiivinen toimija? Etäisyyksien hallinnassa on hyvä pohtia, minkälaisia osallistumisvalmiuksia ja mahdollisuuksia osallistumiseen on tarjolla? Näitä kysymyksiä on hyvä pohtia, ei vain etäisyyksien hallinnan kysymyksissä, vaan kaikessa toiminnassa ihmisten kanssa. Lopuksi voisin haastaa miettimään, millainen kuuluminen tuottaa merkityksellistä kuulumisen tunnetta? Mistä aineksista kuuluminen rakentuu ja mihin palveluihin on oikeus kuulua ja tuntea kuuluvansa? Miten kuulumisen tunnetta julkilausutusti tuotetaan ja mitä se on käytännön toiminnassa? Kohtaako sana liha ja ajatuksen?

Strategisen ajattelun ja toiminnan, kuten kaiken muunkin, taustalla on käsitys ihmisestä ja käsitys siitä, millaista ajattelua ja toimintaa halutaan ihmisessä viriävän. Ajattelun ja toiminnan taustalla on käsitys myös siitä, millaista yhteiskuntaa toiminnalla halutaan edistää. Se kasvaa, mitä ruokit, sanotaan vanhassa Cherokeeiden viisaudessa. Jos halutaan vahvistaa ihmisiä aidosti mukaan ottavaa yhteiskunnan ideaa, ihmisten ääntä ja autonomiaa etäisyyksien hallintapyrkimyksissä, olisi hyvä hätkähtää hereille teollisen ajan koomasta ja sen ajattelu- ja toimintavoista. Uusi kulttuuri haastaa katselemaan, niin strategioiden jalkauttamisissa kuin etäisyyksien voittamisiin suuntaavissa palveluissa, maisemaa, jossa ihmisten pyrkimyksenä on vapautua holhouksista ja pyrkimyksenä on ottaa vastuu omista tarpeista ja toiveista, ja ryhtyä toimeen. (Kuosmanen 2015; 2016a: b; c.) Ulkopuolisille hallinnon, politiikan ja markkinoiden toimijoille niissä maisemissa voisi hyvinkin olla tarjolla parhaimmillaan osa-aikainen avustajan tehtävä.

Lähteet

Belonging and Place with Vanessa May. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=1jO28FHE6X4>. (Haettu 27.11.2016).

Eskelinen, T. 2015. Sorron rajat. Rosa Luxemburg poliittisen liikkeen, talouden ja siirtomaavallan teoretikkona. Helsinki: Tutkijaliitto.

Habermas, J. 1968. Erkenntnis und Interesse. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Habermas, J. 1976. Tieto ja intressi. Teoksessa R. Tuomela & I. Patoluoto (toim.) Yhteiskuntatieteiden filosofiset perusteet. Osa I. Helsinki: Gaudeamus. 123–141.

Habermas, J. 1981. Theorie des kommunikativen Handelns. Bd. 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Heiskala, R. 1984. Yhteiskuntateoria, emansipaatio ja vapauden ja välttämättömyyden valtakunnat. Tiede & edistys 9, 1984:3. Helsinki: Suomen tutkijaliitto. Saatavissa: <http://www.doria.fi/handle/10024/78472>. (Luettu 27.11.2016)

Heiskala, R. 1985. Vapauden ja välttämättömyyden valtakunnat. Tutkijaliiton julkaisusarja 33. Helsinki: Suomen tutkijaliitto.

Huttunen, R. 2014. Habermas, Jürgen. Saatavissa: <http://filosofia.fi/node/5305>. (Luettu 27.11.2016)

Kuosmanen, V. 2009. Sosiaalinen ja eettinen ovat joutuneet ahdinkoon markkinahenkistyneessä PALVELUtaloudessa? – katseita sosiaalialan yrittämiseen sekä sosiaalialan yrittäjäksi kasvamiseen ammattikorkeakouluissa. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. 230–245. Saatavissa: http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_1_2009.pdf (Luettu 27.11.2016)

Kuosmanen, V. 2010. Sosiaalinen, sosiaalipalvelut ja sosiaalialan koulutus hyvinvointiyhteiskuntaprojektin jälkeen – Katse kohti vuotta 2025!. Julkaisussa Leena Viinamäki (toim.). Sosionomin ammatti ja työ 2010 – 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. 103 – 121. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viinamaki%20A%203%202010.pdf?sequence=1> / (Luettu 27.11.2016)

Kuosmanen, V. 2015. Toisin kokeminen ja toisin eläminen ihmisen kasvun ja sosiaalipedagogisen kasvatuksen ja ohjauksen haasteena. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2015. Kuopio: Suomen Sosiaalipedagoginen Seura ry. 165 – 178.

Kuosmanen, V. 2016a. Jotta eläisimme kuin ihmiset elävät. Humanisti -lehti. Julkaistaan myöhemmin.

Kuosmanen, V. 2016b. Mitä ruokit, se kasvaa. Teoksessa Voitto Kuosmanen Hautajaiset seis – vainaja puuttuu -pakenemisestä ja valloittamisesta maailman parantamiseen. Käsikirjoitus.

Kuosmanen, V. 2016c. Kohdataan toisemme. Näkökulma. Lapin Kansa ja Pohjolan Sanomat. 24.10.2016. 2.

Kuosmanen, V. 2016d. Hyvinvointiyhteiskunta kuin ruumissaatto. Teoksessa Voitto Kuosmanen Hautajaiset seis – vainaja puuttuu -pakenemisestä ja valloittamisesta maailman parantamiseen. Käsikirjoitus.

Kuosmanen, V. 2016e. Hautajaiset seis – vainaja puuttuu. Teoksessa Voitto Kuosmanen Hautajaiset seis – vainaja puuttuu -pakenemisestä ja valloittamisesta maailman parantamiseen. Käsikirjoitus.

Kuosmanen, V. 2016f. Siirtomaiden aika alkaa olla ohi. Teoksessa Voitto Kuosmanen Hautajaiset seis – vainaja puuttuu -pakenemisestä ja valloittamisesta maailman parantamiseen. Käsikirjoitus.

Leinonen, P. 2015. Järjestelmäkriisi yhteiskunnallisen uusintamisen kriisinä. Saatavissa: <http://www.sosiologi.fi/?p=402> (Luettu 27.11.2016).

Mauss, M. 2006. Lahja. Vaihdamme muodot ja periaatteet arkaaisissa yhteisöissä. Helsinki: Tutkijaliitto.

May, V. 2013. Connecting self to society: belonging in a changing world. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen & J. Pietarinen (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus. 58–69.

Silbo Gomero. ¿Que es el Silbo Gomero? Saatavissa: <http://www.silbogomero.es/> (Luettu 27.11.2016).

Trujillo, R. 1978. EL SILBO GOMERO: análisis lingüístico. Santa Cruz de Tenerife: I. Canaria.

Weil, S. 2007. Juurtuminen. Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle. (L'enracinement, 1949.) Tampere: Eurooppalaisen filosofian seura ry.

Wilenius, M. 2015. Tulevaisuuskirja: metodi seuraavan aikakauden ymmärtämiseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Yuval-Davis, N. 2011. The Politics of Belonging. Intersectional Contestations. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.